

LÆRER YDE OG PLANTNINGSSAGEN

Vilfred Friborg Hansen

Allerede i 1700-tallet var den enevældige konge og regeringen meget optaget af mulighederne for at udnytte hidtil udyrkede arealer som søer, vådområder og sandjord til at skaffe mere landbrugsjord eller skove. Baggrunden var de gode landbrugskonjunkturer, som man ønskede at udnytte. Vi kender f.eks. kartoffeltyskernes ankomst til den jyske hede i 1750'erne, og på Djursland tog man sidst i århundredet kampen op mod flyvesandet, der dækkede hele området mellem Thorsager og Grenaa. I stedet blev der plantet skov, f.eks. i Taastrup Sande.

Enrico Mylius Dalgas (1828-94)

I første halvdel af 1800-tallet var landbrugskonjunkturerne dårlige, så arbejdet med at indvinde ny landbrugsjord kom til at stå i stampe. Men i anden halvdel af århundredet blev landbrugskonjunkturerne igen gode, og specielt efter krigen i 1864 kom der igen gang i indvindingen af landbrugsjord og tilplantning af de dårlige sandjorder. Dalgas blev den store agitator for sagen og var medstifter af Hedeselskabet i 1866. Dalgas formåede at gøre arbejdet med at opdyrke hede og plante skov på dårlige jorder til en folkesag ved at knytte sagen sammen med tabet af Slesvig og Holsten efter krigen i 1864. Kendt er citatet "Hvad udad tabes, skal indad vindes", et citat, Dalgas havde lånt af digteren P. C. Holst. Dalgas havde en uundværlig støtte i Hedeselskabet i dets formand godsejer Ferdinand Mourier-Petersen, Rugaard.

På Djursland var der store arealer med sandede jorder, der lå hen i lyng og græs. Nu tog man fat på at tilplante disse magre jorder med nåletræer. Det gav både muligheder for gode jagtområder og for indtægter fra skovbrug. Rige grossererere, bankdirektører og læger satte penge i opkøb af jorderne for at tilplante dem, og godsejere og gårdmænd gjorde det samme. Også udtørringen af Kolindsund stammer fra denne periode. Udtørringen foregik fra 1872 til 1880.

Lærerne og plantningssagen

Tidens foregangsmænd i de mindre lokalsamfund, skolelærerne, kastede sig også med stor iver over plantningssagen og fik ofte eleverne med ud og plante.

I Feldballe blev lærer Kr. Holm foregangsmand for plantningssagen. Han fik Dalgas til at komme til et stort møde om plantningssagen på Rønne Kro i 1889, og på mødet dannedes Rønne og Omegns Plantningsforening, der agiterede for plantningssagen og opkøbte planter, der blev solgt videre til folk, der ville plante. På grund af et statstilskud til plantningsforeninger var det muligt for foreningerne at sælge planterne videre til næsten halvdelen af den normale pris.

Rønne og Omegns Plantningsforening havde så stor succes, at den i 1923 blev omdøbt til Djurslands Søndre Plantningsforening. Dens formand var i de 50 år fra 1923 til 1973 Peder Madsen Pedersen fra Stabrand. Foreningen oprettede en demonstrationsplantage i Egsmark, der netop er

blevet ”restaureret” og bl. a. rummer en mindesten over Madsen Pedersen. Indgangen til plantagen er ved parkeringspladsen ved Tirstrupvejens udløb i Randers-Ebeltoft landevejen ved Skæppen og Fjerdingkarret. Foreningens navn er nu Djurslands Plantningsforening.

I Strands på Mols var lærer N. P. Pedersen foregangsmand, og han fik efter et møde med Dalgas på Fuglsø Kro i 1887 oprettet en plantningsforening og tilplantet Vistoft og Knebel plantager. Han døde i 1897. To år efter hans død blev der opsat en mindesten over ham i Vistoft plantage, hvor den endnu står.

Lærer C. C. Yde

I Kolind-området var der også en lokal skolelærer, der med stor iver kastede sig over plantningssagen. Det var lærer C. C. Yde i Ebdrup, der også var blandt initiativtagerne til oprettelsen af Kolind Højskole.

Lærer Yde tog i 1891 initiativet til dannelsen af Kolind Landboforening, og han blev foreningens første formand. Det viste sig hurtigt, at hans egentlige hjertebarn var plantningssagen, og det lykkedes ham at få landboforeningen gjort interesseret i sagen, så den kort efter oprettelsen tog initiativ til tilplantningen af et større areal mellem Ebdrup og Kolind. Hele området mellem Taastrup og Ebdrup var i gammel tid skov, ifølge matriklen 1665 til ”88 svins olden”, men rovdrift på jorden betød, at der sidst i 1800-tallet kun var nogle enkelte bræmmer skov tilbage, til stor skade for sandfygning på de lette jorder.

Yde fik Randers Disconto- og Laanebank til at skænke et areal på 20 tdr. land, sognefoged A. R. Thuesen i Ebdrup 10 tdr. land, og husmand Jens Niensens enke i Maarup andre 10 tdr. land. 1896 var ”Kolind Landboforenings Plantage” en realitet, og den anmeldtes til Hedeselskabet som fredskovpligtig. Plantagen blev omgivet af en jordvold og tilplantedes med hvidgran, rødgran og bjergfyr fra Dalsgaards Planteskole i Kolind. Arbejdet blev udført i årene 1896-1897 under lærer Ydes ledelse, mens medlemmerne af landboforeningen mødte frivilligt med plov og heste, og ind imellem hjalp lærer Ydes elever også til. På en tomt fra en bebyggelse midt i området plantedes birk, og en bronzealderhøj blev fredet.

Lærer Yde døde i 1898. Ikke mindre end 400 personer deltog i begravelsen fra Ebdrup kirke (graven ses vest for kirken). Han mindedes som ”den egentlige stifter og bærer” af landboforeningen. Få måneder efter hans død besluttedes det at rejse en mindesten for ham i plantagen. Den blev opsat år 1900 og står endnu midt i

Lærer C. C. Yde, lærer i Ebdrup 1871-98

plantagen på initiativ af Kolind Landboforening. Kør mod øst ad Ydesmindevej, så kommer der en stor parkeringsplads, gå herfra ca. 400 meter ind i skoven, hvor en lille sti til højre fører ind til mindestenen.

Under verdenskrigen 1914-18 fjernedes bjergfyrrerne og blev solgt til brændsel. For indtægten indkøbtes yderligere 20 tdr. land mod vest i 1919, og den nye plantage fik til ære for den afdøde lærer Yde navnet *Ydesminde Plantage*, et navn, der senere er blevet brugt om hele plantagen, der herefter omfattede 60 tdr. land. Siden er vejen gennem plantagen kommet til at hedde *Ydesmindevej*. Den tilkøbte del tilplantedes med skovfyr under ledelse af Hedeselskabets senere skovrider i Ebeltoft, A. Thyssen. En bronzealderhøj i dette område blev også friholdt for plantning.

1932 overdrog landboforeningen administrationen af plantagen til Hedeselskabet, og endelig solgtes hele plantagen til Hedeselskabet i 1947.

Midt i plantagen findes en mindesten for lærer Yde, opsat i år 1900 af landboforeningen. Inskriptionen på mindestenen lyder: ”I taknemmelig erindring om lærer Dannebrogsmænd C. C. Ydes mangesidige virksomhed for denne egn rejste medlemmer af Kolind Landboforening denne mindesten i året 1900”.

Mindestenen over lærer Yde

(Skrevet af Vilfred Friborg Hansen til Klaus Mogensen og Kolind Distriktsråd december 2014)